

Mis loob meis õige jõulutunde?

Kui põllud-metsad on kena valge vaiba all ja päike särab, öeldakse heldinult: maastik nagu jõulukaardil! On seda õige tunde tekkimiseks vähe?

AIN KALLIS

Teame hästi, et kõige suuremat huvi aastas tuntakse kahe laupäeva ilma vastu. Maalehe juunikuise küsitluse järgi eelistas koguni 60% vastajaist valget jõuluõhtut kuivale ja soojale jaaniõhtule.

Lumise detsembrilõpu olulisusest räägitakse vahel isegi väga kõrgel tasemel. Näiteks kõlas keskkonnaministeeriumi 7. detsembri uudis sellise pealkirja all: “Pomerants ÜRO kliimamuutuste konverentsil: kliimaleppe sünniks peavad riigid kiiresti tegutsema, et lumega jõulud oleks Eestis reaalsed ka 2050. aastal”.

Jah, meile kui põhjamaa rahvale tundub, et kliimasoojenemise puhul on kõige enam vastukarva just see, et jõulud pole enam klassikaliselt paksu lumega ning parajalt pakaselised. Kuigi kirikusse ei sõideta saanidega, vaid autodega, millele libe tee, lumi ning külm mitte head ei tee.

Jõulude statistikat

Ikka öeldakse, et vanasti oli talvel lumi valgem ja paksem. Ammused lõrtsised ja vihmased ning vingete tuulega pühad nagu pühitakse peast, meelde jäävad vaid praeguse aja “paar kehva ree ilma” (kui parafraseerida suve kohta käivat üldlevinud ütlust). Muide, vanasti näitas just reetee saabumise tärimine õige talve saabumise aega.

Mis on üldse valged jõulud? Kanadas peaks sel puhul maa olema kaetud vähemalt ühe, USAs kahe tolli paksuse lumekorraga. Inglismaal on selleks aga õige pentsik kriteerium: kas või ühe lumeräitsaka langemine ilmteenistuste katusele 25. detsembril Londonis, Birminghamis või mujal, kus veetakse kihla valgete jõulude saabumise üle. Maas olev lumi ei loe – olgu või meeter!

Igatsus valgete jõulude järele polevat tänapäeval enam poliitiliselt korrektne: USA paaris osariigis soovitatakse rääkida vaid lumistest ja pruunidest pühadest. Mõnel pool aga päriselt kardetakse tõelisi valgeid jõulusid. Pole ime: näiteks aastail 1989 ja 2010 kahjustas külm ning lumi 25. detsembril Florida ja Georgia osariigi viljapuuistandusi.

Tegelikult pole lood halvad ei siinse kandi suvedega ega ka jõuludega. Mida ütleb antud juhul ilmastatistika? Tartu ümbruses on maa jõululaupäeval lumega kaetud olnud aastail 1952–2014 tervelt 49 korral. Seega on valgeid jõulusid rohkem kui ¼ aastaist. Veelgi parem on see näitaja meie kõrgustikel ja Virumaal (83% aastatest). Sealtkandist, Sämi vaatluspostist, pärineb ka jõuluaja kõige paksema lume näit – 63 cm 2010. aastal.

Rekordeid ka

Jõuluõhtu temperatuurirekorditega on lood seekord põnevad. Pakase omaga, mis pärineb 2001. aastast Võrust ($-33,5^{\circ}$), pole muret. Küll aga võib karta sooja tippnäitude (näiteks $8,5^{\circ}$ Sõrves või $5,9^{\circ}$ Tartus) ületamist.

Eesti jõuluilmade pahupoleelt on kahtlemata meeldejääv tohutu lumetorm kaugel 1913. aastal – see seiskas mitmeks päevaks Kesk-Eestis rongiliikluse.

Aastal 1950 püstitati USAs Seattle'i linna Northgate'i ostukeskuses maailma kõrgeim jõulupuu: 67,4meetriste ebatsuuga.

Muide, 1999. aastal ehiti Tasmaanias jõulupuuks metsas kasvav 78 m kõrgune eukalüpt. Guinnessi rekordiks seda aga ei kinnitatud, sest jõulupuud peavad olema ikka okaspuud!

Kui meie laulame “Oh kuusepuu, oh kuusepuu, kui haljad on su okkad!”, siis sakslastel on tavaliseks jõulupuuks hoopis nulg.

Lõpetuseks ka üks juubel: 16. detsembril 1965. aastal kõlas kosmosest esimene laul. Gemini 6 pardal jorutasid “Aisakelli” astronautid Tom Stafford ja Walter Schirra.